

Iz pedagoške teorije i prakse

81 ` 373.2
Stručni članak

Vesna Nosić

Neobični nazivi hrvatskih naselja

Sažetak

Stručni članak donosi prikaz izvannastavnog školskog istraživačkog projekta Neobični nazivi hrvatskih naselja koji je realiziran u Gimnaziji „Matija Mesić“ u Slavanskom Brodu u 2019./2020. školskoj godini.

Naselje (grad, selo) u onomastici naziva se ekonim ili ojkonom. Službeni status naselja u Republici Hrvatskoj ima 6654 naseljenih mjesta. Predmetna nastavnica istražila je i odabrala 189 hrvatskih naselja s neobičnim, zanimljivim nazivima. Elodi Tijan, učenica 4. d razreda, dopadljivo je grafički oblikovala plakate na hamer-papirima. Projekt je najprije prezentiran u učionici, a zatim je izložen u predvorju škole.

Ključne riječi: Hrvatski jezik, nazivi hrvatskih naselja/ekonimi, vrste ekonima, izvannastavni školski istraživački projekt.

Uvod

Izradi ovoga rada prišla sam s namjerom da istražim i proučim literaturu o toponimima, a zatim izaberem i napravim popis hrvatskih naselja s neobičnim nazivima. Izabrane nazive naselja učenica četvrtog razreda opće gimnazije je prepisala, a zatim stavila na plakate i grafički oblikovala izvannastavni projekt naslovljen Neobični nazivi hrvatskih naselja.

Rad je oblikovan u pet dijelova.

Prvi dio, **Teorijski okvir**, sažeto objašnjava značenje riječi leksikologija, onomastika, antroponomastika i toponomastika, zatim sadrži po-

djelu toponima te podrijetlo i značenje pojma ekonim.

Drugi dio, **Toponimi u udžbenicima Hrvatskog jezika za gimnazije**, donosi prikaz načina obrade toponima u pojedinim udžbenicima za gimnazije.

Treći dio, **Vrste ekonima**, prikazuje različite načine nastanka odabranih naziva naselja.

Četvrti dio, **Projekt Neobični nazivi hrvatskih naselja**, opisuje realizirani projekt.

Peti dio, **Prilog: Neobični nazivi hrvatskih naselja - izbor**, donosi popis 189 zanimljivih naziva u Republici Hrvatskoj.

1. Teorijski okvir

Znanost koja proučava sustav riječi jednog jezika zove se leksikologija. Dio leksikologije koji proučava imena naziva se onomastika (ime-noslovlje). Onomastika se dijeli na antroponomastiku i toponomastiku. Antroponomastika proučava imena, nadimke i prezimena, a toponomastika nazive naseljenih mjesta (ekonime ili ojkonime), brda (oronime) i voda (hidronime).

Ekonim je naziv naseljenog mjesta: grada i sela. Riječ ekonim potječe iz grčkog jezika (ekos od grčkog oikos = kuća, boravište, čovjekova okolica + onome = ime, naziv).¹ U hrvatskoj onomastici ekonimi su slabo proučavani pa je literatura o njima veoma skromna.

2. Toponimi u udžbenicima Hrvatskog jezika za gimnazije

U nastavnom planu i programu Hrvatskog jezika za gimnazije toponimi se obrađuju u četvrtom razredu u predmetnom području jezik u nastavnoj cjelini Onomastika ili Imena. Za potrebe rada proučeni su sljedeći udžbenici:

1. *Hrvatski jezik 4* autora Marka Samardžije
2. *Hrvatski jezik IV* autora Lane Hudeček, Milice Mihaljević i Josipa Pilića
3. *Učimo hrvatski jezik 4* autorice Marine Čubrić
4. *Fon-Fon 4* autorice Dragice Dujmović-Markusi.

Udžbenik *Hrvatski jezik 4* donosi definicije i primjere glavnih skupina ekonima, etnika, kte-

1 Preuzeto iz Ivanković, A. (2009.). Nazivi naselja Splitsko-dalmatinske županije. Split : Ogranak Matice hrvatske Split - Majumi, str. 9.

tika i egzonima, a nakon toga slijedi objašnjenje funkcionalnosti imena u književnim djelima i onomastičke stilistike. Udžbenik *Hrvatski jezik IV* sadrži definiciju pojma toponim, zatim toponomastika, toponomastičar, osnovne toponimijske kategorije te definiciju pojma etnik, etnonim, ktetik i egzonim. Uz svaki pojam nalazi se nekoliko primjera. Udžbenik *Učimo hrvatski jezik 4* donosi definiciju toponomastike, podjelu toponimije, kao i definiciju ktetika, etnika i egzonima. Svakoj definiciji pridodani su primjeri. Udžbenik *Fon-Fon 4* sadrži podrijetlo i objašnjenje pojma toponim, podjelu toponima pa objašnjenje pojma etnik, ktetik i egzonim. Svakom pojmu dodano je nekoliko primjera.

3. Vrste ekonima

6654 mjesta u Republici Hrvatskoj u 2006. godini imalo je službeni status naselja: grada i sela.² Svaki grad i svako selo ima svoj vlastiti naziv. „U njemu se prepoznaje i s njim živi. Naziv mu je bitna oznaka i glavno određenje. Društveno ga predstavlja i povijesno identificira. Pod tim vidom, sve što o nekom mjestu znamo – doznajemo i pamtimo pod njegovim nazivom.“³

Proučavanje 6654 naziva naselja u Republici Hrvatskoj urodilo je izborom 189 neobičnih, zanimljivih i duhovitih naziva naselja. Izabrani ekonimi nastali su od raznih naziva:

1. ekonimi od zemljopisnih naziva:

2 Podatak je preuzet iz Šimunović, P. (2008.). Hrvatska u prezimenima. Zagreb : Golden marketing - Tehnička knjiga, str. 273., 287.

3 Ivanković, A. (2009.). Nazivi naselja Splitsko-dalmatinske županije. Split : Ogranak Matice hrvatske Split - Majumi, str. 5.

Bandino Selo, Beč, Cestica, Drum, Filipini, Ledina, Livada, Njivice, Ponor, Staza

2. **ekonimi od naziva voda:** Barica, Jezero, Lokve, Mrzla Voda, Potok, Ribnjak, Voda

3. **ekonimi od naziva biljaka:** Breza, Đurđić, Jabuka, Kestenje, Klek, Lipa, Lubenice, Maslinica, Orah, Rogač, Smokvica, Šaš, Šuplja Lipa

4. **ekonimi od naziva životinja:** Dabar, Golubići, Golubinjak, Kukci, Kunić, Kurjak, Lisac, Mačak, Mačkovo Selo, Oslići, Paući, Pijavica, Skakavac, Svinjišće, Svinjarevci, Štakorovec, Vrana, Žabica, Ždralovi

5. **ekonimi izvedeni od osobnih imena:** Mustafina Klada

6. **ekonimi od svet(ačk)ih imena i sakralnih pojmova:** Biskupija, Bogomolja, Kapelica, Malo Trojstvo, Sveti Juraj u Trnju, Svetinja, Sveti Petar u Šumi, Valentinovo, Župa

7. **ekonimi od naziva država i njihovih stanovnika:** Bosanci, Bosanka, Hercegovac, Madžani, Šiptari, Turčin

8. **ekonimi kao rezultat međusobnih odnosa u prostoru:**⁴ Donja Banda, Donja Batinina, Donje Cjepidlake, Donje Gnojnice, Donji Kukuruzari, Gornja Vručica

9. **ekonimi od naziva dijelova ljudskog tijela:** Kosa, Kuk, Kutnjak, Velika Glava

10. **ekonimi od naziva odjeće i obuće:** Gačice, Gačelezi, Grudnjak, Opanci, Podgaće

11. **ekonimi od naziva alatki (oruđa):** Budak, Nakovanj, Pila, Šilo, Škare

12. **ekonimi od naziva jela:** Kajgana, Kravice

13. **ekonimi od naziva pića i ugostiteljskih objekata:** Cugovec, Dobra Voda, Jabukovac, Malinovac, Pivnica Slavonska, Vina, Vode

14. **ekonimi od naziva zanimanja:** Kobasičari, Mlinari, Podvornica, Ribari, Tkalci

15. **ekonimi od naziva posuda, pokućstva i predmeta:** Bačva, Čabar, Čepić, Klupica, Ključ, Stolac

16. **ekonimi od naziva prijevoznih sredstava i njihovih dijelova:** Brodić, Točak, Željeznica

17. **ekonimi od naziva nastambi i njihovih dijelova:** Dobra Kuća, Greda, Kula, Palača, Prozor, Toranj, Vrata, Zvonik

18. **ekonimi od imena književnika:** Homer

Nazivi naselja uglavnom su hrvatski, ali ima i stranih (Beč, Filipini).

Učenici su izabrali Gačice i Grudnjak kao najneobičnije i najzanimljivije nazive naselja u Hrvatskoj.

4. Projekt Neobični nazivi hrvatskih naselja

Projekt naslovljen Neobični nazivi hrvatskih naselja predstavljen je na hamer-papirima. Uvodni plakat prikazivao je naslov projekta i dvadeset i četiri najzanimljivija naziva naselja. Naziv svakog naselja, umjesto slovima, predložen je slikom određenog predmeta, biljke, životinje, odjeće, obuće, prijevoznog sredstva i alatke, koja je stavljena na pojedinačni prometni znak. Na svakom od tri iduća plakata, na zasebnom prometnom znaku, napisana su slovima 63 naziva naselja; ukupno 189. Naselja su pore-

4 Podjela ekonima 1.- 8. preuzeta je iz knjige A. Ivankovića *Nazivi naselja u Splitsko-dalmatinskoj županiji*, 18.- 25. str. Podjelu ekonima 9.- 18. napravila je V. Nosić.

dana po abecednom redu. Navedena je i autorica grafičkog oblikovanja projekta: Elodi Tijan, razred koji pohada, ime i prezime mentorice te školska godina u kojoj je projekt realiziran. Učenica je projekt najprije prezentirala u učionici, a zatim ga izložila u predvorju škole.

Zaključak

Naziv svakog pojedinog naselja ima svoju povijest. Nazivi izabranih naselja puno toga

kazuju jer su izražajni i dojmiljivi, zanimljivi i neobični, a poneki i duhoviti. Na „nazive su utjecale različite povijesne i prostorne okolnosti, zemljopisni i društveni faktori, položaj i suodnosi, imena i prezimena, biljni i životinjski svijet, vode i izvori, države i etnosi, crkve i njihovi zaštitnici, svetišta i sveci.“⁵ Oni su „trajni spomenici života svakog naroda na njegovim etničkim prebivalištima“⁶ koje treba čuvati i sačuvati. I, dakako, nastaviti proučavati i tumačiti jer oni to uistinu zavređuju.

Literatura

Čubrić, M. (2005). Učimo hrvatski jezik 4. Zagreb: Školska knjiga.

Dujmović-Markusi, D. (2005). Fon-Fon 4. Zagreb: Profil.

Hudeček, L. i dr. (2001). Hrvatski jezik IV. Zagreb: Profil.

Ivanković, A. (2009). Nazivi naselja Splitsko-dalmatinske županije. Split: Ogranak Matice hrvatske Split – Majumi.

Samardžija, M. (2001). Hrvatski jezik 4. Zagreb: Školska knjiga.

Šimundić, M. (1989). Ekonimi Imotske krajine. Imotski: Čuvari baštine – Franjevački samostan Imotski 1738. – 1988.

Šimunović, P. (2008). Hrvatska u prezimenima. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.

5. Prilog: Neobični nazivi hrvatskih naselja – izbor

A: Apatija, Ašikovci

B: Babina Greda, Bačva, Bandino Selo, Barica, Beč, Biskupija, Bogomolje, Bosanci, Bosanka, Breza, Brlog, Brnjica, Brodić, Budak

C: Careva Draga, Carevdar, Cerje Nebojse, Cestica, Cicvare, Cista Velika, Crnac, Crni Dabar, Cugovec

Č: Čabar, Čepić, Čingi-Lingi

Ć: Ćelija

D: Dabar, Dani, Dobra Kuća, Dobra Voda, Donja Banda, Donja Batina, Donje Cjepidlake, Donje Gnojnice, Donji Kukuruzari, Drum, Dugobabe, Duhovi, Dvorište

Đ: Đurđić

F: Filipini

G: Gačice, Gaćezezi, Golubići, Golubinjak, Gornja Vručica, Grana, Grdoselo, Greda, Gruda, Grudnjak

H: Hercegovac, Homer

J: Jablan, Jabuka, Jabukovac, Jame, Javor, Jazbina, Jezero

K: Kajgana, Kaldrma, Kamen, Kamenica, Kapelica, Kestenje, Kip, Klada, Klek, Klinac, Klupica, Ključ, Kobasičari, Komora, Konak, Kosa, Košnica, Kozica, Krvavica, Kuk, Kukci, Kula, Kunić, Kurjak, Kutnjak

⁵ O. c., str. 5-6.

⁶ O. c., str. 25.

L: Ladna Voda, Ledenice, Ledina, Lipa, Lisac, Livade, Lokve, Lovište, Lubenice

LJ: Ljutići

M: Mače, Mačkovo Selo, Madžari, Mala Jazbina, Malinovac, Malo Trojstvo, Maslinica, Mlinari, Mrzla Vodica, Mustafina Klada

N: Nakovanj, Nebojan, Novi Bezdani

NJ: Njivice

O: Opanci, Orah, Oslići, Oštrobradić

P: Palača, Paljevina, Pauci, Pijavica, Pila, Pivnica Slavonska, Podgaće, Podvornica, Ponor, Potok, Požar, Prkos, Prozor

R: Razbojište, Razdrto, Ražanj, Ribari, Ribnjak, Rogač, Rupe

S: Samci, Sastavak, Satnica, Skakavac, Skela, Slobodna Vlast, Smokvica, Starci, Staza, Stolac, Straža, Suza, Sveti Juraj u Trnju, Sveti Petar u Šumi, Svinjišće, Svinjarevci

Š: Šaš, Šibice, Šilo, Šiptari, Šivati, Škare, Špičkovina, Štakorovec, Šuplja Lipa

T: Tkalci, Točak, Toranj, Trn, Turčin, Tužno

U: Uskoci, Utiskani

V: Valentinovo, Velika Glava, Veliko Trojstvo, Vesela, Vid, Vina, Vode, Vodostaj, Vrana, Vrata

Z: Zdenac, Zvonik

Ž: Žabica, Ždralovi, Žedno, Željeznica, Ženodraga, Župa

Abstract

Unusual names of croatian settlements

The article presents the results of the extracurricular research project „Unusual Names of Croatian Settlements“ which was done by the pupils from the fourth grade of the general-program department at the Matija Mesić Secondary School during the 2019/2020 school year.

A settlement (city, village) is referred to as an eponym. There are 6654 officially registered settlements in Croatia.

The teacher researched into and chose 189 settlements with unusual names. The pupil Elodi Tijan from the fourth grade have designed attractive posters. The project was first presented in the classroom and then the posters were put up in the school hall.

Keywords: *Croatian language, names of Croatian settlements/eponyms, extracurricular research project.*